

**Vabariigi Valitsuse „Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruse nr 224
„Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse
eelhinnang, täpsustatud loetelu“ muutmise“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase määrusega muudetakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 6 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määrust nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi *määrus nr 224*).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL, 13. detsember 2011, teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (edaspidi *KMH direktiiv*) II lisas on nimetatud projektikategooriad, mille puhul peavad liikmesriigid tegema kindlaks keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) vajaduse. KMH direktiivi II lisas nimetatud tegevused, mille korral tegevusloa andmisel peab otsustaja hindama KMH vajadust ja andma eelhinnangu, on sätestatud määruses nr 224.

Euroopa Komisjon (edaspidi *komisjon*) esitas 25.07.2019 Eestile märgukirja seoses rikkumisega nr 2019/2109, milles leidis, et mitut KMH direktiivi I ja II lisas nimetatud punkti ei ole sõnaselgelt Eesti õigusesse üle võetud. Eesti nõustus osade KMH direktiivi I ja II lisa punktide puuduliku ülevõtmisega ning korrigeeris KeHJSt ja määrust nr 224, et viia need vastavusse KMH direktiiviga. KMH direktiivi I lisas sätestatud tegevused on loetletud KeHJSe § 6 lõikes 1. KMH direktiivi ebaõigest ülevõtmisest tulenevad täpsustused jõustusid KeHJSe 01.01.2020 ning määruse nr 224 25.09.2020 redaktsiooniga.

Eesti sai 29.09.2022 komisjonilt täiendava ametliku kirja nimetatud rikkumismenetluses seoses KMH direktiivi mittenõuetekohase ülevõtmisega. Täiendavas märgukirjas on komisjon väljendanud etteheidet seoses direktiivi II lisa punkti 1 alapunkti b mittenõuetekohase ülevõtmisega koostoides direktiivi artikli 2 lõikega 1 ja artikli 4 lõikega 2. Komisjoni hinnangul ei ole täielikult üle võetud nõue teha kindlaks, kas keskkonnamõju tuleb hinnata selliste projektide puhul, mis on seotud harimata maa või poollooduslike alade kasutamisega intensiivpõllunduseks. Komisjon leidis, et üle on võetud nõue üksnes looduslikke rohumaid puudutavas osas, harimata maa korral ei ole ülevõtmine nõuetekohane. Ka looduslike rohumade korral ei ole direktiiv nõuetekohaselt üle võetud, kuna kehtestatud on absoluutne 200 hektari künnis. Komisjon ei nõustunud „harimata maa“ käsitlemisega. Komisjoni kirja järgi mõistetakse mõistet „harimata maa“ nii, et see hõlmab kõiki alasid, mida ei majandata hindamise ajal põllumajanduslikult. Samas moodustavad Eesti looduslikud rohumad, mida üle võetav säte käsitleb, vaid murdosa kogu harimata maast.

Eesti nõustus esiteks komisjoni etteheitega, et määruses loodusliku rohumaa muutmisel haritavaks maaks seatud künnis 200 hektarit on KMH direktiivi kontekstis liiga kõrge. Teiseks mõõnis Eesti, et määrusega ei ole tõepoolest kaetud kogu harimata maa, st mistahes maa, mida ei kasutata põllumajanduslikuks tootmiseks, kasutuselevõtt intensiivpõllunduseks. Eesti lähtus määruse sätte sõnastamisel seisukohast, et direktiivis nimetatud mõisted „harimata maa“ ja „poollooduslikud alad“ on määruses kaetud loodusliku rohumaa kõlvikuga, mis hõlmabki suurema osa sellisest maast, mida võidakse tegelikult intensiivseks põllumajanduslikuks tootmiseks kasutusele võtta. Samuti vastas Eesti komisjonile, et kui sätte ülevõtmiseks piisab vaid määruse nr 224 muutmisest, on muudatused eeldatavasti võimalik kehtestada kuue kuu jooksul.

KMH direktiivi artikli 4 lõike 2 punkti b järgi on liikmesriigil võimalus II lisa loetletud projektide puhul kehtestada ise künnised või tingimused, et otsustada, kas projekti keskkonnamõju on vaja hinnata või mitte. Eestis on KMH direktiivi II lisa kohased tegevusvaldkonnad täpsustatud määрусega, milles on kehtestatud vastavad künnised või tingimused, millest tuleb tegevusloa andjal ehk otsustajal lähtuda, et selgitada eelhindangu andmisel KMH vajalikkus. Lisaks sätestavad KeHJSe § 6 lõike 2 punkt 22 ning määрус § 16 punkt 1 kohustuse anda eelhindang ka mistahes muule tegevusele, mis võib kaasa tuua olulise keskkonnamõju, nagu näeb ette KMH direktiivi artikli 4 lõike 2 punkt a.

Eelnõukohase määрусega muudetakse kehtetuks ka KMH vajalikkuse eelhindangu andmise kohustus sellise tegevuse korral, mis võib kaasa tuua ebameeldiva või ärritava lõhnaaine eraldumise välisõhku. Lisaks tõstetakse mere süvendamise või merre kaadamise mahu künnist KMH vajalikkuse kohustusliku eelhindangu andmisel ning tegevuste nimekirja lisatakse uue tegevusena merepõhja muutmine maaks.

Määрус eelnõu ja seletuskirja on koostanud Keskkonnaministeeriumi keskkonnatehnoloogia osakonna nõunik Hanna Vahter (hanna.vahter@envir.ee, tel 626 2981) ning keskkonnamõju osakonna peaspetsialist Ülle Luiks (ulle.luiks@envir.ee, tel 623 1220) ja nõunik Rainer Persidski (rainer.persidski@envir.ee, tel 626 2973). Eelnõu koostamisel osalesid Keskkonnaministeeriumi välisõhu ja kiirgusosakonna nõunik Reet Pruul (reet.pruul@envir.ee, tel 626 0731) ning Keskkonnaameti keskkonnamõju büroo peaspetsialist Irma Pakkonen (irma.pakkonen@keskkonnaamet.ee) ja veeosakonna vanemspetsialist Kai Ginter (kai.ginter@keskkonnaamet.ee).

Määрус õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna nõunikud Annemari Vene (annemari.vene@envir.ee, tel 5565 5707) ja Triin Nymann (triin.nymann@envir.ee, tel 626 2927). Keeletoimetaja oli õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (Aili.Sandre@envir.ee, tel 626 2953).

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õigusega samas ulatuses, milles Euroopa Liidu õigust rakendas seni määрус nr 224.

Eelnõu on seotud Riigikogus menetletud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (734 SE).

2. Määрус eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohane määрус koosneb viiest punktist.

Punktiga 1 muudetakse § 9 punkti 1¹, et oleks korrektselt üle võetud KMH direktiivi II lisa punkti 1 alapunkt b, mis nimetab projekte harimata maa või poollooduslike alade intensiivpõllunduseks. Eelnõus on kehtiv punkt („loodusliku rohumaa muutmine haritavaks maaks, kui maa-ala suurus on vähemalt 200 ha“) sõnastatud järgmiselt: „maa sihtotstarbe muutmine maatulundusmaaks põllumajandussaaduste tootmise eesmärgil, kui maa-ala suurus on vähemalt 10 hektarit“.

Eesti kontekstis peab põllumajanduseks, sh KMH direktiivi kontekstis intensiivpõllunduseks¹, olema maal maakatastriseaduse § 18¹ lõikes 9 nimetatud maatulundusmaa sihtotstarve

¹ Intensiivpõllundus direktiivi tõlgenduse (Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive. European Commission, 2015) kohaselt hõlmab selliseid põllumajanduslikke tegevusi, mida kasutatakse maa (mulla) kvaliteedi oluliseks parandamiseks, et suurendada põllumajanduslikku tootlikkust.

(maatulundusmaa on põllumajandussaaduste tootmiseks või metsakasvatuseks kasutatav maa ja maa, millel on põllu- või metsamajanduslik potentsiaal). Kuna aga maatulundusmaa mõiste on KMH direktiivi sõnastusest (intensiivpõllundus) laiem, sest metsakasvatus viimase alla ei käi, siis on eelnõus täpsustatud, et eelhindang tuleb teha juhul, kui maa sihtotstarvet soovitakse muuta maatulundusmaaks põllumajandussaaduste tootmise eesmärgil. Lisaks tuleb arvestada seda, et kuna sihtotstarbeid võib olla kuni kolm, siis peaks selline maatulundusmaaks muudetav osa ületama künnist (10 hektarit).

Sihtotstarbe määrab kohaliku omavalitsuse üksus (edaspidi *KOV*) maakatastriseaduse § 18 lõike 1 järgi detail- või üldplaneeringuga, ehitusloa, ehitisteatise, kasutusloa või kirjaliku nõusoleku alusel, kusjuures sihtotstarbeid võib korraga olla kuni kolm, mis määratakse protsentuaalselt. Seega võib öelda, et intensiivpõllunduseks kasutuselevõtt tähendab Eestis sisuliselt (mistahes) maa sihtotstarbe muutmist maatulundusmaaks. Kuna maa sihtotstarbe määrab ja seda muudab KOV, siis annab ta ka eelhindangu. Kui maa sihtotstarvet muudetakse detailplaneeringuga, siis tuleb detailplaneeringu koostamisel kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise vajalikkust ja anda eelhindang, kui tegevus vastab määruses nimetatud näitajatele (künnistele või tingimustele). Kui sihtotstarvet muudetakse ehitusloaga, siis on see KeHJSe §-s 7 sätestatud tegevusluba ning tegevusloa andmise menetluses on otsustajal eelhindangu andmise kohustus, kui tegevus vastab määruses nimetatud näitajatele.

Sarnaselt eelnõu sõnastusele on muudetavas määruses juba kasutatud maatulundusmaa sihtotstarbe muutmise kontseptsiooni KMH direktiivi II lisas nimetatud tegevuste kontekstis – määruse § 9 lõikes 1 on nimetatud eelhindangut nõudva tegevusena maatulundusmaa sihtotstarbe muutmine, kui maa pindala on suurem kui 100 hektarit.

Sellise maa-ala optimaalse suuruse ehk künnise määramiseks, mille sihtotstarbe muutmisel tuleb hinnata võimalikku olulist keskkonnamõju ja anda eelhindang, analüüsiti nii komisjoni teises ametlikus kirjas märgitud teavet kui ka Maa-ametist saadud viimase kümne aasta andmeid maa sihtotstarbe muutmise kohta maatulundusmaaks. Selle tulemusel leiti, et optimaalne suurus olulise keskkonnamõju eelhindangu künniseks on 10 hektarit. Analüüsimisel lähtuti sellest, et komisjoni teises ametlikus kirjas toodud teabe kohaselt jääb teistes liikmesriikides künnis vahemikku 2–10 hektarit, Euroopa Kohtu hinnangul on künnis 100 hektarit selgelt liiga kõrge (C-392/96) ning 2013. aastal oli Eurostati andmetel Eesti põllumajandusettevõtte kohta kasutatava põllumajandusmaa keskmine suurus ligikaudu 45 hektarit. Ühtlasi on 10 hektarilise künnise puhul eelduslikult välistatud ka komisjoni teises ametlikus kirjas nimetatud ja Euroopa Kohtu praktikas kirjeldatud liikmesriigi diskretsioonipiiride ületamine, mille puhul kehtestatakse künnised ja/või kriteeriumid tasemel, mis välistavad praktikas juba ette kõik teatavat tüüpi projektide KMHd (C-526/16).

Künnise määramiseks tehtud analüüsist selgus, et on 199 vähemalt 10 hektari suurust maatükki, mille sihtotstarve on mistahes muust maast kümne aasta jooksul muutunud maatulundusmaaks (sh reformi (endine sihtotstarbeta maa) või liitmise tõttu). Selliseid üle 10 hektari suuruseid maatükke, millele oli varem juba sihtotstarve määratud ning mida siis muudeti maatulundusmaaks, leiti kokku 77. Seega ei ole 10 hektari suuruse lävendi seadmisega KOVidele kaasnev halduskoormus ebamõistlikult suur. Seega edaspidi, kui taotletakse üle 10 hektari suuruste maatükkide sihtotstarbe muutmist maatulundusmaaks, peavad KOVid koostama KeHJSe § 6 lõigete 2 ja 4 alusel antud määruse kohaselt eelhindangu selle kohta, kas kavandataval tegevusel võib olla oluline keskkonnamõju. Kui maal juba on maatulundusmaa sihtotstarve, siis on sisuliselt luba varem antud tegevuseks, mh intensiivpõllunduseks, ja sel juhul enam tegevusluba ei taotleta ning eelhindangut ei ole vaja teha.

Direktiivi lisa II punkt 1b hõlmab ka poollooduslikke alasid. Need alad on osaliselt määruse nr 224 § 15 punktiga 8 juba hõlmatud, kuna looduskaitseaduse § 4 lõike 1 punkti 2 ja § 33 lõike 1 punkti 5 alusel võib looduslik ja poollooduslik rohumaa kuuluda ka kaitstavate loodusobjektide hulka, sh hoiuala. Looduskaitseaduse § 17 lõike 2 kohaselt nimetatakse poollooduslike koosluste esinemisaladeks pikaajalise inimtegevuse mõjul kujunenud loodusliku elustiku kooslustega alasid, kus on niidetud heina või karjatatud loomi, nagu puisniidud, loopealsed, soostunud niidud, soo-, ranna-, lammi- ja aruniidud ning puiskarjamaad. Need poollooduslikud alad, mis jäävad kaitstavatest aladest välja, on määrusega nr 224 hõlmatud sellisel juhul, kui toimub maatulundusmaaks muutmine.

Punktiga 2 täiendatakse § 11 uue punktiga 2¹, täiendades tegevuste nimekirja, mille korral tuleb anda KMH vajalikkuse eelhindang.

Määruse nr 224 § 11 punktiga 7 on üle võetud KMH direktiivi II lisa punkti 1 alapunkt g (merepõhja muutmine maaks) ja punkti 10 alapunkt f (I lisaga hõlmamata siseveeteede ehitamine, kanalite ja tulvatõrjerajatiste ehitamine). Määruse nr 224 § 11 punktis 7 on sätestatud tegevusena veekogu süvendamine või veekogusse tahkete ainete kaadamine alates mahust 100 kuupmeetrit, mida on määruse seletuskirja² kohaselt käsitletud justkui ainult süvendamist ja kaadamist, mitte niivõrd merepõhja muutmist maaks (s.o peamiselt merre tahkete ainete paigutamine). Merepõhja muutmist maaks on käsitletud küll määruse nr 224 § 11 punktide 1, 2 ja 7 nimetatud tegevuste (sadama ehitus, rannakindlustuse rajamine või merealal kaadamine) osana, kuid merepõhja muutmine maaks mujalt pinnase või ehitusmaterjali toomisega ja merepõhja paigutamisega võib siiski toimuda ka muudel juhtudel. Seda näiteks tehissaare rajamisel, isiklikuks otstarbeks sildumisrajatise rajamisel, mis ei ole sadamarajatis sadamaseaduse § 1 lõike 2 punkti 1 kohaselt, täitmistöödel jm tegevuste korral, kus ei rajata sadamarajatisi ega rannakindlustust. Seega on õigusselgem, kui uue punktina lisatakse tegevuste nimekirja, mille korral tuleb anda KMH vajalikkuse eelhindang, eraldi ka merepõhja muutmine maaks.

Punktidega 3 ja 4 muudetakse § 11 punkti 7 ja täiendatakse uue punktiga 7², eristades eelhindangu andmise kohustuse tegevuste korral meres ja siseveekogus.

Punkti 7 kohaselt on edaspidi tegevusloa andjal kohustuslik anda eelhindang KMH vajalikkuse kohta ainult siis, kui toimub veekogu, välja arvatud meri, süvendamine alates mahust 100 kuupmeetrit. Sõnastusest jääb välja tahkete ainete kaadamine, kuna siseveekogudes kaadamist ei toimu. Kaadamine veeseaduse § 177 lõike 2 tähenduses on igasugune tahtlik jäätmete või muude ainete või asjade laevalt, õhusõidukilt, platvormilt või muult mererajatiselt merre heitmine või merepõhja matmine, laevade, õhusõidukite, platvormide või muude mererajatiste tahtlik merre heitmine ning platvormide või muude mererajatiste hülgamine või ümberpaiskamine meres nende kasutamise kohas nende kõrvaldamise eesmärgil.

Sättesse ei tooda eraldi tahkete ainete paigutamist, kuna see ei ole siseveekogude puhul põhjendatud ning vajadus ei tulene ka KMH direktiivist. Tahkete ainete paigutamisel siseveekogusse eelhindangu andmine on koormav loa andjale ja taotlejale. Samuti ei ole Keskkonnaamet seni siseveekogudes tahkete ainete paigutamisel eelhindanguid teinud. Siseveekogude puhul on tahkete ainete paigutamine seotud peamiselt ujumiskohtade rajamise ja hooldamisega, kaablite, torude, pontoonide paigutamisega, kalapääsude, sh tehiskärestike rajamisega jms. Viimased neist on just veekogule ja elustikule positiivse mõjuga tegevused ning nende jaoks ei ole olnud vaja eelhindangut anda, v.a juhud, kui on asjakohane määruse

² 15-0159 - Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ muutmine.

nr 224 § 15 punkt 8. Lisaks on eelhindangu põhjal algatatud KMHsid alla 1 protsendi. Seega ei ole põhjendatud eelhindangu nõue tahkete ainete paigutamise korral siseveekogudes. Kui on näha, et tegemist on eeldatavalt olulise mõjuga, saab rakendada määruse nr 224 § 16 punkti 1, mis võimaldab anda eelhindangu muude määruses nr 224 nimetatata tegevuste korral ja vajaduse korral algatada KMH.

Punkti 7² kohaselt on edaspidi tegevusloa andjal kohustuslik anda eelhindang KMH vajalikkuse kohta, kui tegemist on mere süvendamise või merre tahkete ainete kaadamisega mahust alates 500 kuupmeetrit. Praegu tuleb eelhindang anda, kui tegemist on mere süvendamise või merre tahkete ainete kaadamisega mahust alates 100 kuupmeetrit. Muudatus on vajalik, et viia määrus kooskõlla keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (734 SE) kohaste muudatustega, millega on veeseaduses sätestatud tegevused, mis on väheolulise mõjuga. Sellisteks tegevusteks loetakse esialgu väikesemahulisi tegevusi meres, mille tagajärjel ei halvene veekogumi seisund, vee kvaliteet ega kaitsealuste liikide olukord või elupaik ning tegevus ei mõjuta ega takista muud veekasutust. Tegemist on lõpliku loeteluga, mis hõlmab ainult tegevusi, milleks on mere süvendamine või merepõhja süvenduspinnase paigutamine mahuga 100–499 kuupmeetrit ning merre tahkete ainete paigutamine või kaadamine mahuga 100–499 kuupmeetrit.

Arvestades rannikumere veekogumite suurust, on tõenäoline, et väikesemahulistel vee erikasutustöödel (kuni 500 kuupmeetrit), mille tagajärjel selgelt ei halvene veekogumi seisund, vee kvaliteet ega kaitsealuste liikide olukord või elupaik ning tegevus ei mõjuta ega takista muud veekasutust, puudub oluline keskkonnamõju KeHJSe § 2² mõistes ning KMH algatamise vajalikkuse analüüs ega eelhindangu koostamine ei ole vajalik. Kui väiksemahuline tegevus, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib üksi või koostoimes muu tegevusega eeldatavalt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala või kaitstavat loodusobjekti, tuleb KMH vajalikkuse eelhindang siiski anda määruse nr 224 § 15 punkti 8 alusel.

Punktiga 5 muudetakse kehtetuks § 15 punkt 9. Edaspidi ei tule tegevusloa andjal anda kohustuslikuna eelhindangut KMH vajalikkuse kohta sellise tegevuse korral, mis võib kaasa tuua ebameeldiva või ärritava lõhnaaine eraldumise välisõhku.

Praegu tuleb eelhindang anda ka juhul, kui luba taotletakse tegevuseks, mis võib kaasa tuua ebameeldiva või ärritava lõhnaaine eraldumise välisõhku. Tegemist on riigisiselset kehtestatud nõudega, mida KMH direktiiv ei sisalda. Nimetatud punkti alusel tuleb iga kord, kui esineb vähimgi võimalus, et lõhnaainet eraldub välisõhku, anda tegevusloa andjal eelhindang KMH vajaduse kohta. Seda isegi juhul, kui käitise tegevus häiringut ei põhjusta. Lisaks peab KeHJSe järgi otsustaja enne KMH vajalikkuse üle otsustamist küsima seisukohta ka kõigilt asjaomastelt asutustelt, esitades neile eelhindangu ja KMH otsuse eelnõu. Eelhindangu alusel tuleb KMH algatada juhul, kui kavandataval tegevusel võib olla oluline keskkonnamõju. Pelgalt ebameeldiva lõhna võimalikkuse põhjal tehtud eelhindangud ei ole senise praktika kohaselt kordagi andnud tulemuseks KMH koostamise vajalikkust. Tegevuste keskkonnamõju, mille ainsaks väljundiks on ebameeldiva või ärritava lõhna eraldumise võimalus, ei saa pidada oluliseks KeHJSes sätestatud kriteeriumite kohaselt. Seetõttu on jõutud järeldusele, et määruse nr 224 § 15 punkt 9 põhjustab vaid ülearust halduskoormust ja raiskab niigi piiratud ressursi ning tuleks tunnistada kehtetuks. Ebameeldiva või ärritava lõhna esinemise võimalikkust tuleb nii või teisiti hinnata kõigi määruses nr 224 nimetatud eelhindangu kohustusega tegevuste eelhindangu raames. Seda KMH direktiivi III lisa üle võtvale keskkonnaministri 16. augusti 2017. a määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ (§ 2 punkt 5) järgi.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õigusega samas ulatuses, milles Euroopa Liidu õigust rakendas seni kehtiv määrus nr 224.

4. Määruse mõju

Määrusega ei kaasne mõju keskkonnale, sotsiaalsele, sealhulgas demograafilist mõju, samuti mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, kohaliku omavalitsuste korraldusele ning tuludele ja kuludele ega regionaalarengule.

Muudatusega kaasneb mõju riigiasutuste korraldusele ja töökoormusele ning loa taotlejate halduskoormusele.

4.1. Kavandatav muudatus

Määruse nr 224 § 9 punkti 1¹ sõnastuse muutmine selliselt, et oleks korrektselt üle võetud KMH direktiivi II lisa punkti 1 alapunkt b.

4.1.1. Sihtrühm

- 1) tegevusloa taotlejad;
- 2) otsustajad, kes menetlevad tegevuslubasid ja planeeringuid (eelkõige KOVid).

4.1.2. Kaasnev mõju

Eelhinnangu kohustusega tegevusvaldkonna täpsustamisega avaldub üldiselt positiivne mõju arendajate halduskoormusele, kuna KMH algatatakse vaid põhjendatud juhul. Samuti on arendajatel juba tegevuse kavandamisel võimalik määruse nr 224 abil selgemini tuvastada, kas kavandatavale tegevusele tuleb teha eelhinnang, ning sellega edaspidi arvestada. Mõningane lisakoormus tuleneb arendajatele sellest, et eelhinnangu koostamiseks tuleb koos tegevusloa taotlusega või otsustaja nõudmisel esitada KeHJSe § 6¹ lõikes 1 nimetatud teave. Muudatusega võib kaasneda mõningane lisakoormus otsustajatele eelhinnangute andmise tõttu ning samamoodi ka asjaomastele asutustele, kelle käest tuleb kohustuslikus korras küsida seisukohta. Samas ei ole muudatus märkimisväärne ning sellise tegevuse kohta tegevusloa taotluste esitamine ei ole eeldatavasti sage. Seega kokkuvõttes ei ole määruse muudatuste tõttu vaja anda senisest oluliselt rohkem eelhinnanguid.

Määrus mõjutab eelkõige KOVe, kes on KeHJSe mõistes otsustaja rollis ning peavad andma eelhinnangu ja selle tulemusena tuvastama KMH algatamise vajalikkuse. Eelhinnangule küsitakse ka asjaomaste asutuste seisukohta, mistõttu kaasatakse Keskkonnaamet ja vajaduse korral ka teised asjaomased asutused. Määruse muudatus täpsustab eelhinnatavat tegevusvaldkonda, mis on otsustajatele KMH eelhinnangu andmise alus ning see ei too kaasa muudatusi riigi ja KOVide töökorraldusele, sest eelhinnanguid koostatakse ka praegu.

Muudatusega avaldub looduskeskkonnale positiivne mõju, kuna otsustaja peab asjakohasel juhul, näiteks kui maa soovitakse võtta kasutusele põllumajanduslikul eesmärgil, andma kavandatava tegevuse kohta eelhinnangu ning põhjendatud juhul algatama KMH, mille tulemusena on võimalik vältida ja vähendada ebasoodsat olulist keskkonnamõju.

4.2. Kavandatav muudatus

Tegevuste nimekirja, mille korral tuleb anda KMH vajalikkuse eelhinnang, lisatakse merepõhja muutmine maaks.

4.2.1. Sihtrühm

- 1) vee erikasutuse keskkonnaloa (edaspidi *veeluba*) taotlejad;
- 2) Keskkonnaameti ametnikud, kes on seotud veelubade menetlemisega.

4.2.2. Kaasnev mõju

Muudatusega kaasneb eelkõige õigusselgus, et tuua eelhinnangu kohustusega tegevuste nimekirja ka KMH direktiivi II lisa punkti 1 alapunktis g eraldi tegevusena nimetatud merepõhja muutmine maaks, mida on seni käsitletud määruse nr 224 § 11 punktis 7 nimetatud tegevuse *veekogu süvendamine või veekogusse tahkete ainete kaadamine alates mahust 100 kuupmeetrit* osana. Ent määruse nr 224 § 11 punktis 7 on määruse seletuskirja³ kohaselt käsitletud justkui ainult süvendamist ja kaadamist, mitte niivõrd tahkete ainete paigutamist või merepõhja muutmist maaks. Merepõhja muutmine maaks võib siiski toimuda ka muudel juhtudel, mis ei ole kaetud määruse nr 224 § 11 punktides 1, 2 ja 7 nimetatud tegevustega (sadama ehitus, rannakindlustuse rajamine või merealal kaadamine). Seda näiteks tehissaare rajamisel, isiklikuks otstarbeks sildumisrajatise rajamisel, mis ei ole sadamarajatised sadamaseaduse § 1 lõike 2 punkti 1 kohaselt, täitmistööl jm tegevustel, kus ei rajata sadamarajatisi ega rannakindlustust.

Ei ole ette näha, et kohustuslike eelhindangute arv muudatusest tulenevalt oluliselt suureneks, kuna merepõhja muutmine maaks on valdavalt kaetud määruse nr 224 § 11 punktidega 1 ja 2 ning § 15 punktiga 8. Analüüsides praegu kehtivat 49 veeluba, mis lubavad vee erikasutuse merel, siis lisanduks eelhinnangu vajadus neljal juhul.

4.3. Kavandatav muudatus

Mere süvendamisel või merre kaadamisel mahust alates 500 kuupmeetrit tuleb edaspidi tegevusloa andjal anda kohustuslik KMH vajalikkuse eelhindang.

4.3.1. Sihtrühm

- 1) veeloa taotlejad;
- 2) Keskkonnaameti ametnikud, kes on seotud veelubade menetlemisega.

4.3.2. Kaasnev mõju

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (734 SE) eelnõu kohaselt sätestatakse veeseaduses väheolulise mõjuga tegevused meres – süvendamine, kaadamine, merre süvenduspinnase või tahkete ainete paigutamine mahuga 100–499 kuupmeetrit. Väheolulise mõjuga on tegevus, mille tagajärjel ei halvene veekogumi, veekogu ökoloogiline ega keemiline seisund, kahjustu vee kvaliteet, tegevus ei mõjuta negatiivselt kaitsealuseid liike ega elupaiku ning ei takista muid veekasutajaid nende seaduspärasest tegevuses. Tegemist on lõpliku loeteluga, mis hõlmab ainult punktides 1 ja 2 nimetatud tegevusi.

Arvestades rannikumere veekogumite suurust, on tõenäoline, et väikesemahulistel vee erikasutustöödel (kuni 500 kuupmeetrit), mille tagajärjel selgelt ei halvene veekogumi seisund, vee kvaliteet ega kaitsealuste liikide olukord või elupaik ning tegevus ei mõjuta ega takista muud veekasutust, puudub oluline keskkonnamõju KeHJSe § 2² mõistes ning KMH algatamise vajalikkuse analüüs eelhinnangu koostamisel ei ole vajalik. Samuti on senise praktika kohaselt mere süvendamistööl keskkonnakasutust reguleerivates lubades süvendusmahud enamikus suuremad kui 500 kuupmeetrit. Kokku 25 veeloas on süvendusmahud olnud kuni 500 kuupmeetrit, nendest 16 on antud meres toimuvateks süvendamistöödeks. Mere süvendamisel

³ [15-0159 - Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ muutmine.](#)

mahuga 50–100 kuupmeetrit tuleb töödeks taotleda veekeskkonnariskiga tegevuse registreering. Kuna Eesti peab arvestama ka HELCOMi (Helsingi komisjon ehk Läänemere merekeskkonna kaitse komisjon) soovitustega süvendamiste ja kaadamiste kohta, samuti erinevate rahvusvaheliste aruandlusnõuetega ja merekeskkonna seisundi hindamisvajadusega, peavad need tegevused olema reguleeritud ja jälgitavad, seega on väikesemahulised vee erikasutustööd meres siiski loa kohustusega.

Eelhinnangute arv muudatuse tõttu esialgu oluliselt siiski ei vähene, kuna ka praegu on veeload valdavalt välja antud suurematele materjalimahtudele kui 500 kuupmeetrit. Vee erikasutustöödeks veeloa taotlemine sõltub aga suurel määral majanduslikust arengust ja arendusvajadusest, seega ei pruugi senine lubade arv ja nendega kaasnev eelhinnangu andmine tulevikuproгноoside jaoks olla asjakohased. Võrreldes varasemaga võib loataotluste arv hüppeliselt kasvada, kui eeldada mereala järjest aktiivsemat kasutust tulevikus. Seda näiteks olemasolevate väikesadamate hooldusvajaduse suurenemise tõttu seoses nende aktiivsema kasutusega, sagedamini esinevate jäävabade ja tormiste talvede tõttu, mis lõhuvad sadamarajatisi ja kannavad sadamasse setteid. Operatiivsed hooldustööd on vajalikud ohutu sügavuse tagamise nõuete täitmiseks ning avariide vältimiseks. Seega võib loataotluste arv hüppeliselt kasvada ning sel juhul on eelhinnangute mitte andmisel ja menetlustähtaja lühenemisel juba oluline positiivne mõju Keskkonnaameti töökoormuse ja taotlejate halduskoormuse vähendamisele.

Muudatusega ei ole ette näha, et tähelepanuta jäävad tegevused, millega võib siiski kaasneda oluline keskkonnamõju KeHJSe § 2² mõistes. Uusi tegevusi ja võimaliku olulise mõjuga tegevusi käsitletakse eelhinnangutes määruse nr 224 § 11 punktide 1 ja 2 ning § 15 punkti 8 kohaselt.

4.4. Kavandatav muudatus

Selline tegevus, mis võib kaasa tuua ebameeldiva või ärritava lõhnaaine eraldumise õhku, ei kuulu edaspidi eraldi eelhinnangu kohustusega tegevusvaldkondade loetellu.

4.4.1. Sihtrühm

- 1) keskkonnakaitseloa või muu tegevusloa taotlejad;
- 2) Keskkonnaameti ametnikud, kes menetlevad keskkonnakaitse lubasid;
- 3) otsustajad, kes menetlevad tegevuslubasid (nt KOVid, kes menetlevad ehituslubasid).

4.4.2. Kaasnev mõju

Tegemist on eelkõige taotleja halduskoormust ja Keskkonnaameti töökoormust vähendava muudatusega. Edaspidi ei pea tegevusloa andja iga kord, kui esineb vähimgi võimalus, et lõhnaainet eraldub välisõhku, andma eelhinnangut KMH vajaduse kohta. Ebameeldiva või ärritava lõhna võimalikkust tuleb nii või teisiti hinnata kõigi määruses nr 224 nimetatud eelhinnangu kohustusega tegevusvaldkondade eelhinnangu raames. Seega ei pea taotleja edaspidi enam eraldi esitama KMH eelhinnangu andmiseks KeHJSe § 6¹ lõikes 1 nimetatud teavet. KeHJSe järgi peab otsustaja enne KMH vajalikkuse üle otsustamist küsima seisukohta ka kõigilt asjaomastelt asutustelt. Edaspidi seda teha ei tule, mistõttu lüheneb ka tegevusloa menetlusaeg.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa uusi tegevusi ega tulusid. Määrus üksnes täpsustab teatud tegevusvaldkondi ning määruse korrigeerimise eesmärk on tagada õigusakti ajakohasus ning kooskõla KeHJSe ja KMH direktiiviga.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Maaeluministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks ka Põllumajandus- ja Toiduametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Terviseametile, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingule, Eesti Planeerijate Ühingule, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile, Eesti Sadamate Liidule, Eesti Veeühingule.

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 29. augusti 2005. a määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ muutmine“ eelnõu ja Euroopa Liidu õigusaktide võrdlustabel

Eelnõu peab vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta.

Määruse eelnõu säte	ELi õigusakti nõue	Vastavus (vastab, ei vasta, vastab osaliselt)	Märkused (mittevastavuse või osalise mittevastavuse põhjus jms)	Kooskõlla viimise tähtaeg
p 1	KMH direktiivi art 4, lõige 2, lisa 2 punkt 1b	Vastab		